

End hviler Hjørnesteinen urokkelig

Taler

Claus Pavels

Dato

31 oktober 1817

Sted

Domkirken i Bergen

Omstendigheter

Markering av tre hundre års-dagen for Reformasjonens begynnelse

1 Den Steen, som Bygningsmændene forkastede, er bleven til en
Hovedhjørnesteen. Det er skeet af Herren, det er underligt for vore Øine.
Denne er Dagen, som Herren gjorde; lader os glædes og frydes i ham! Herre,
hjælp nu! Kjære Herre! lad det vel lykkes!

5

Psalm. 118, 22-25

Den Dag, da et jordisk Riges Held og Hæder grundlagdes, er billigen en
Høitidsdag for dette Riges Borgere. Har saa end ydermere Aarhundreders
10 Erfaring beviist, at det er Rigets sande Hæder, dets varige Held, der fremmedes;
var der under vedholdende Kamp, under mangehaande truende Farer, det vandt
Selvstændighed og Fasthed - hvor maa da ei dette forherlige Høitiden, der
stiftedes til Dagens Minde, gjøre den, i ordets meest omfattende Betydning, til
en Jubelfest! Dog var og er der intet jordisk Rige, som jo maatte eller engang skal
15 forgaae; i dets kraftigste Fremvæxt og herligste Blomstren laae allerede Spiren til
dets Undergang. Kun eet Rige er evigt og uforgængeligt: vor Herres og Frelsers
Jesu Christi aandelige Rige. Hver Seier det vandt over indvortes og udvortes
Fiender, hver Bekræftelse paa Engelens Ord til Maria, da Jesu Fødsel bebudedes:
«Hans Rige skal ei have Grændse eller Ende» - er en Triumph for Rigets
20 trofaste Borgere, der ved et Blik over det Forbigangne nære et stadigt, urokkeligt
Haab om det Tilkommende. Aldrig, mine Medchristne! have vi oplevet, aldrig
skulle vi opleve en Dag, som den, der nys frembrød, en Dag, da det mere
tryggeligen kunde siges om vor Høitidsglæde: at Ingen skal tage den fra os, en
Dag, da vi med vissere Tillid kunde bede: O Herre hjælp, o Herre! lad det vel
25 lykkes! Og sandelig der var en Tid, da selv den troende Christens Haab, om
saaledes at kunne feire den, var svagt og vaklende. I, der ved det attende
Aarhundredes Ende med moden Dømmekraft og gudeligt Sind agte paa Tidens

tegn, opsteg ei stundom en mørk Anelse i Eders Sjel, en lønlig Tvivl, om denne
30 Dag vilde vorde en Fornuftfest, eller en Religionshøitid, om det var menneskelig
Kløgt, eller Guds aabenbarede Ord, som da skulde forkyndes, om Jubler skulde
lyde til Ære for en af Døgnets Viismænd eller for Faderens Eenbaarne? Gud
være lovet! denne som saa mangen anden frygtelig Udsigt svandt. End hviler
Hjørnesteinen urokket og urokkelig, skjønt Bygningsmændene, der havde
35 forkastet den, gjorde alt muligt for at borttrydde den. Underligt er det for vore
Øine, hvorledes saadant kunde skee; paa ingen anden Maade kunne vi forklare
os det, end ved vor Textes Ord: «det er skeet af Herren»! han har frembragt,
han har sendt os denne Dag, ham være Ære i al Evighed! Christne! I som glædes
med mig over at have oplevet denne Dag, at kunne møde i Herrens tempel og
40 hæve Aand og Hjerte til ham, alle gode Gavers kjærlige Giver: lader os med
Hensyn paa vor guddommelige Religions Skjæbne fra dens første Tider og
indtil denne Dag alvorlig begrunde og med glad Taknemmelighed føle alt det
Høie og Opmuntrende i vor Textes Ord!

45 «Den Steen, som Bygningsmændene forkastede, er bleven til en
Hovedhjørnestein»; det er den for menneskelige Øine underlige Begivenhed,
der, efter Texten, allene kan tilskrives Gud, hvorover vi bør glædes og frydes i
ham. En Bygning skulde opføres, og Bygmesterne skulde vælge en Grundsteen
at lægge under den. De fandt en Steen, hvilken de forkastede som ubrugbar, og
50 just denne blev alligevel Hovedhjørnesteinen, hvorpaa hele Bygningen hvilede.
At Ordene ei kunne tages i egentlig Betydning, indsee vi letteligen, og Jesu
Udsagn Matth. 21, 42. lade os ikke i Tvivl om, hvilken vi da bør tillægge dem.
Ved Bygning maae vi - at det ogsaa var Psalmistens Tanke, er sandsynligt nok! -
vi maae tænke os derved den christelige Kirke, ved Bygmesterne Folkets Lærere,
55 ved Hjørnesteinen Jesus selv, Kirkens Hoved og Herre, med hvis guddommelige
Sendelse, sande og saliggjørende Lære, frelsende Død og Opstandelse, den hele
Bygning staaer eller falder. Religion erkjendtes til alle Tider og blant alle
Nationer for nødvendig; overalt beskikkedes Præster eller Lærere, der maatte
formodes bedre end Almuen at indsee, hvilket var det Sande og Rette, da de i
60 Almindelighed fra Ungdommen af havde dannet sig til deres Kald og erhvervet
sig de Kundskaber, som dertil ansaaes fornødne. Paa Lærernes Dom grundede
menige Mand ogsaa sin; det syntes og indlysende, at de maatte forstaae saadant
bedre end enhver anden. Dog desværre, selv i vore jordiske Handeler gjøre vi
ofte den beklagelige Erfaring, at Mennesker, som tiltroe sig selv og tiltroes af
65 Andre Indsigt og Skjønsomhed, mangle begge Egenskaber, og vælge saaledes
ofte hvad de burde forkastet, forkaste hvad de burde valgt. Dette var da og

mangen Gang Tilfældet med Religionslærerne fra den christelige Kirkes Stiftelse og til denne Stund. Da Jesus fremtraadte blandt Jøderne og ved Lærdom og
70 Mirakler beviste, at han var sendt af Gud, - hvo var det da, der opkastede sig til hans Modstandere? jødiske Lærere, der kunde randsaget Skrifterne, der virkelig randsagede dem, men forblindede af Fordom, Herskesyge og Egennytte ikke vilde erkjende, at de vidnede om ham. De opæggede den uoplyste, til det Onde som til det Gode saa let bøielige, Almue; de misledte og skræmmede den svage
75 Pilatus; dem var det egentligen, der korsfæstede Herlighedens Herre. - Da den christelige Eenfoldighed alt mere og mere tabte sig i Christi Kirke, da spidsfindige Undersøgelser anstilledes, heftige Twistigheder opkom angaaende Læresætninger, om hvilke Skriften tier, da Christendommens store Hovedsag underordnedes Stridsspørgsmaale, hvis Besvarelse hverken kunde oplyse,
80 forbedre eller trøste - hvo var det da, som bibragte Religionen dette første saa farlige Stød? Lærere, der vel ikke forkastede, men oversaae med Ringeagt den simple uanseelige Steen, der var lagt til Grundvold, og søgte i det mindste at dække den med glindsende af dem selv konstigen tilhugne Stene.

85 Da det tykke, gyselige Mørke udbrød, som Luther og hans Medarbeidere ved Guds Bistand forjog fra vort og mange flere Lande - da Offer agtedes langt høiere end Lydighed, Helgene tilbades med større Andagt end Jesus Christus, tankeløse Bønner og Ceremonier anpristes mere end Omvendelse og Troe - hvo var der da, der fordunklede Sandhedens Lys, saa at Menneskene ikke kunde see
90 det, end sige vandre deri med Tryghed og Glæde? hvo var det, der tillukte Bibelen for menige Mand, og meddeelte ham kun deraf ufuldstændigt og forvansket hvad de selv vilde? Drager til Minde hvad nys oplæstes for Eder mine Medchristne, og erkjender, at det ene var Folkets Lærere! Og selv i de betænkelige Tider, vi have oplevet, da Rettroenhed hos Mange var et
95 Skjældsord, da man haabfuld saae den Fornuftens myndige Alder imøde, i hvilken den hellige Skrift skulde henkastes blant Overtroens andre Levninger til sørgeligt Minde om, hvor svagt og uvidende Mennesket engang havde været - vel var det sjelden, at Religionens Lærere nedværdigede sig dybt nok til offentligen at fremtræde som dens Modstandere; men at Mange iblandt dem
100 ved deres uforstandige og uchristelige Ivren havde bidraget til at fremkalde, og at andre ved deres letsindige Forglemmelse af hvad de skylde Gud og deres Medchristne, bidroge til at nære hiin fordærvelige Aand, hvo tør nægte det? Saa var det da - Historien og Erfaringen forvise os derom - Bygmæsterne selv, der forkastede, ringeagtede, søgte at borttage Grundstenen, hvorpaa Bygningen
105 skulde hvile og allerede hvilede; og tænkte de saa, hvad lod sig da vente af deres

Udergivne? maatte disse ikke formodes, at række villigen Haand til Nedrivelsen af den Bygning, deres Mestere beskrev dem, som hæsliq og brøstfæddiq, til Bortryddelsen af den Grundsteen, hvis Ubrugbarhed man søgte
110 at gjøre dem indlysende. De gjorde det vel ogsaa, alt formeget desværre, og dog faldt ikke Bygningen, dog rokkedes ikke Stenen. Guds faste Grundvold stod, og staar endnu, og uudslettelig er dens Indskrift: Herren kjender Sine! Som Avner heinveiredes de prægtige Anlæg, hvoraf Bygmesterne saa stolteligen brammede. Intet holdt Prøve, uden dette Ene, som allerede for atten hundrede Aar siden
115 var Jøderne en Forargelse og Hedningen en Daarlighed, og i mange hundrede Templer lyder det paa denne dag i forenet Samraab: «Ingen kan lægge anden Grundvold end den, som eengang er lagt: Jesus Christus!» - Denne er den høie og herlige Begivenhed, vi festligen erindre, og hvilken tænkende Aand maa den ei vække til Eftertanke, hvilket følende Hjerte maa den ei stemme til Beundring.

120

Hvorledes er da dette gaaet til? spørge vi billigen ved at betragte dette mærkelige Særsyn. Hvilken verdslig eller aandelig Magt kunde tilveiebringe Religionen denne uventede Seier? Hvorfra kom den kraftige Modvægt, der igjen nedtyngede Vægtskaalen, som Folket og dets Lærere i enig og heldig Samvirken
125 stræbte at hæve? Ja vel maa vi bekjende med Psalmisten i vor Text: det er underligt for vore Øine. Man vil sige, har og ofte sagt: Omstændighederne stødte saaledes sammen, først ved Christendommens Stiftelse og Udbredelse, siden ved Luthers Reformation, at det maatte skee, som skeede. Men hvad har man egentlig bevist med denne Paastand, om endog den selv er uimodsigelig. Vi
130 ere ikke et Skridt videre end vi vare før, saalænge man ei har sagt os, hvad der fremkaldte og saa lykkeligen forenede disse Omstændigheder, til at grundfæste den nysopbygte, at opreise den næsten i Christus henfaldne christelige Kirke. At der maa være Aarsag, hvor Virkning er, det vide vi alle; men hvorledes hiin Aarsag og denne Virkning sammenkjædedes, det er just herom vi ønske at vorde
135 oplyste; vilde vi ikke det, saa vide vi Intet. Lad os da forsøge, om vi efter Tingenes sædvanlige Gang kunne forklare os de underfulde Fremskridt, Christendommen gjorde i dens første Dage, og den fast endnu underfuldere Vaagnen af den dybe, sørgelige Dvale, hvori dens Bekjendere næsten et Aartusinde laae indhyllede. Oprandt Lyset i et Land, der ved Lærdom eller
140 nogensomhelst ypperlig Egenskab tildrog sig almeen Opmærksomhed og Høiagtelse? Intet mindre; blant det unavnkundige, foragtede og i den Tid vistnok forargelige Jødefolk fødtes og levede Verdens Frelser og Lærer. Var det da maaske blandt de oplyste og dannede Mænd i denne Nation - enkelte saadanne findes dog gjerne overalt - at Religionens Stifter valgte sine

Medarbeidere! Heller ikke! hans Apostler vare Fiskere og andre Mennesker i ringe Kaar og af ulærd Opdragelse. Havde Religionens Lærdomme noget smigrende for Sandseligheden, Forfængeligheden og andre Menneskenes Yndlingslidenskaber? Aldeles det Modsatte. Selvfornegtelse var et af dens første
150 Bud, Mishandling og voldsom Død Udsigten, den aabnede for sine standhaftige Bekjendere. Eller fandt den maaske, ligemeget af hva Aarsag, Yndest, Medhold, Understøttelse blant Jordens Mægtige? først trehundrede Aar efter Jesu Dage, da den allerede begyndte at vanslægte fra sin oprindelige Reenhed, skeede dette; indtil da var den haanet og forfulgt blandt Jøder og Hedninger. Alt hvad
155 menneskelig Magt og menneskelig Klogskab kunde gjøre for at udrydde den, blev anvendt forgjæves!

Gaae vi den mørke Middelalder forbi, og betragte den store Reformation, hvis Trehundredearsfest vi i Dag helligholde; ei mindre underligt er det for vore
160 Øine, hvorledes den kunde iverksættes og have Fremgang. Hvorfra udgik den Mand, efter hvilken Reformationen bærer Navn og vil bære det til Dagens Ende? fra et Munkekloster, et af de Steder, der ansaaes for Dumhedens og Ladhedens og Egennyttens Boliger, Overtroens Planteskoler, kun derfor yndede og hævdede af Kirkens saakaldte Overhoved, fordi deres Lemmer vare lydige
165 Redskaber til at udvide hans fordærlige Magt. At Luther ikke smigrede Lidenskaberne, indsee vi let, naar vi vide, at han prædikede Christi Lære; og vistnok maatte Mængden blandt Høie og Lave finde det behageligere at købe Syndsforladelse for Penge end at tilkæmpe sig den ved Bod og Bedring, at høre en Messe, fremsige en Bøn, gjøre en Pillegrimsgang, end at korsfæste Kjødet med
170 dets Lyster og Begjerligheder. Og fandt end Luthers Lære enkelte Venner og Understøttere blandt Jordens Mægtige, langt flere og vældigere vare dog dens Modstandere; hvert Skridt, der gjordes fremad, kostede utrolig Anstrengelse; og den der blot menneskeligviis betragtede Tingenes Gang, maatte bestemt spaae Protestanternes, altsaa og den renere Læres, Undertrykkelse og Undergang. -
175 Men saa gik det ikke; Menneskers Vælde og Klogskab maatte ydmyge sig for en højere Magt og Viisdom; for den nedbøie ogsaa vi os med dyb Ærbødighed; vi vende tilbage fra vor frugtesløse Grublen og dvæle ved ham, hvis Domme ere urandsagelige, hvis Veie ere usporlige. Det er skeet af Herren; dette er alt hvad vi kunne sige. Det er Herrens Gjerning; hans Kraft er mægtig i Skrøbelighed, han
180 vilde hvad Mennesker ikke vilde, men hvad han vil have frem, kan ingen forholde. «Ikke de Vise, ikke de Mægtige, ikke de Høibaarne udvalgte af Gud; han udvalgte de efter Verdens Dom daarlige Ting for at beskæmme de Vise, de skrøbelige for at beskæmme de stærke, de uædle og ringeagtede for at

185 tilintetgjøre dem, der i Verdens Øine var noget stort, paa det at intet Menneske skal rose sig for ham.»

Og denne Dag, som vist mange af vore Fædre og Brødre have ønsket at opleve, denne Dag, da tre hundrede Aars Kamp mellem Lyset og Mørket, og Lysets
190 Seier stilles os klarligen for Øie, denne Dag, da selv den Svagtroende ved at overskue Begivenhedernes Gang maa føle sig forvissat om, at List aldrig skal undergrave, Magt aldrig omstyrte Christi sande, paa urokkelig Grundvold hvilende Kirke - hvem have vi at takke for den? hvem bør vi paa den ære og hylde? - Luther? ja visselig bør denne store Mands Minde være os helligt og
195 dyrebart! Maaskee ikke Een af Jordens utalte Millioner vilde da eller siden udrettet hvad han udrettede, vilde med den Aand og Kraft og Frimodighed og Standhaftighed, uden at see til høire eller venstre Side, gaaet frem ad den tornefulde Vei og ene seet til det herlege Maal. Men det var ikke i sit eget Ærende, han gik, ikke sin egen Gjerning, han udførte. At han var Guds udvalgte
200 Redskab, at Jesu Rige ved ham udbredtes og befæstedes paa Jorden, det var hans Ære og Glæde, medens han vandrede her, dette er vist hans forklarede Aands høieste Fryd i al Evighed. Han plantede, hans Efterfølgere vandede, men Gud alene var den, som gav Væxt. Denne Dag er ikke Luthers, ikke noget Menneskes; den er Guds og hans Eenbaarnes, vor Herres Jesu Christi Dag. Han, for hvilken
205 alle Knæ bøie sig i Himmelen og paa Jorden, til ham opsvinger sig vor Aand i denne Stund. Ja mine Venner, kan Luther endnu i den Himmel, hvor tusinde Aar ere som een Dag, have Sands for vore jordiske Beregninger, undes det ham at see ned til vort Samfund, og til de mangfoldige Steder, hvorfra Lovsange paa denne Dag opstige til den Eviges Throne, med os vil han istemme freidig og
210 taknemmelig: Denne er Dagen, som Herren gjorde! med os, som boe endnu i Støvet, vil han, vil Englenes og de Saliges mange Tusinde nedfalde og tilbede Gud og sige: «Velsignelse og Ære og Tak og Priis, og Magt og Styrke være vor Gud i al Evighed».

215 Paa en saadan Dag maae vor Glæde, ligesom den strømmer fra en anden Kilde, ogsaa yttre sig paa en anden Maade, end den, hvortil jordisk Lykke opfordrer os. Der kunne kostelige Gjæstebude, Dands og Leeg og vilde Frydeskrig maaskee være passende, men her, hvor Alt henleder os til Tanken om vor høiere Bestemmelse, hvor Talen ikke er om et Folks Frihed eller Velstand eller Magt
220 her paa Jorden, men om udødelige Sjeles evige Salighed, paa en Dag, der i egentligst Forstand er Herrens, er det og alene i ham vi bør glædes og frydes. Vi glæde os paa den protestantiske Kirkes, paa den hele sande Christenheds Vegne,

ja selv paa deres, der endnu vandre i Mørket og i Dødens Skygger, at Sandhedens
225 Lys, hvilket Overtroe og Vantroee saa gjerne vilde slukt, endnu brænder i dets
fulde Klarhed, som da det udgik fra Lysets Fader; vi glæde os, at den hellige,
uskatteerlige Bog, der dog ene kan gjøre os vise til Salighed, udbredes vidt over
Jorden, endog blandt Nationer, hvor Jesu Navn adrig hørtes; vi glæde os, at den
230 falske Oplysning, der for ikke længe siden blændede selv mangt et sundt og
skarpseende Øie, alt mere og mere taber sin skuffende Glands, og at alt flere og
flere vende tilbage did, hvor sand Oplysning allerbedst kan hentes: til Guds
Hellige Ord; vi glæde os i Haabet, thi Udsigten aabner sig til en bedre Fremtid;
vi troe, hvad disse vore Øine aldrig skulle see, at længe efter vore Dage det dog
engang vil opfyldes, hvad Jesus forudsagde: «der skal være een Hjord og een
235 Hyrde». Og vi alle, hver for sig, de Gamle og de Unge, de Mægtige og de Ringe,
de Lykkelige og Ulykkelige - alle glæde og fryde vi os i Gud, vor Frelser - thi det
Guds og Christi Ord, der kan gjøre os vise i Medgang, taalige i Modgang, glade i
Livet, frimodige i Døden, det bliver, naar Jordens Herlighed visner som
Markens Blomster, det forgaaer ei, selv naar Himmel og Jord forgaae, og dette
240 Ord kjende vi alle, til det kunne vi tye hen i hvilkesomhelst Kaar vi stedes, og
naar al anden Trøst undfalder os, da viser det os Himlen aaben, og Jesum
siddende hos Guds høire Haand, rækkende os sin Arm i Dødens Strid,
modtagende os venlig i den Salighed, han forhvervede os.

245 Ja, medforløste Brødre og Søstre! i vor Gud og vor Frelser ville vi glædes, og
kunne vi da endnu spørge, hvordan vor Glæde bør være? ikke vild og larmende,
men heller ikke stum, ikke med skingrende Raab, som naar en jordisk Seierherre
prises, men heller ikke stille, som om vi bluedes ved at udtale vort Hjertes
Følelser. Med høi Røst lovsynge vi ham, som kom i Herrens Navn! Det være
250 bekjendt over al Verden, at Herren har gjort store Ting imod os, og at vi derfor
ere glade! Det lyde fra vor Læbe, hvad vi føle i vort Hjerte!

Halleluja! vor Strid er endt;
Hvo vilde mere klage?
255 hvo vilde mere gaae bespændt
I disse Frydedage?
Syng høit i Skye, Guds Kirkeflok,
Halleluja, nu har jeg nok!
Den Lyst er uden Lige.
260 Halleluja! Halleluja!
Guds Søn er min; jeg gaaer herfra

Med ham til Himmerige.

Amen!

265

O Herre hjælp, o Herre lad det vel lykkes! Saa bad vist, i Dag for trehundrede Aar siden din Tjener Luther, da han med uforfærdet Aand i Tillid til din Velsignelse, Fader i Himmelen! begyndte det store Verk: - og hans Bøn var dig velbehagelig, og den bønhørtes; Du hjalp, hvor Mennester ei kunde eller vilde, Du lod det Arbeide lykkes, som uden Haab om din Bistand vilde været daarlig, formastelig Trods. O Herre hjælp, o Herre lad det vel lykkes! saa bede vi endnu i Dag til Dig i Jesu vor Forløasers Navn. Mangen svar Kamp udstod din Kirke i de henrundne Dage og mangen herlig Seier vandt den, og det aabenbaredes klarligen, at den er grundfæstet paa en Klippe og at hverken Stormvinde kunne kuldkaste den eller Vandskyl undergrave den. Derfor bede vi ikke, at din Søns Jesu Lære aldrig maa vorde udryddet af Jorden; saadant frygte vi ingenlunde: Dit Rige kommer og bliver, endskjønt vi ikke bede; men vi bede, at det ogsaa maa komme til os, og blive hos os; i hvad hemmelige og aabenbare Angreb dets Fiender end maatte gjøre derimod. Vantroen, der haanligen forsmæder, og Overtroen, der egenraadigen fordunkler det Lys, du optændte for os, nedstyrt dem o Gud! med din vældige Arm, at de aldrig mere paalægge os de vanærende Lænker, hvorunder vore Fædre, ak, vel ogsaa mangen blandt os engang vaandede sig! Giv Ordets Lærere Kraft og Frimodighed til at forkynde din Søns Evangelium med Eftertryk og Varme, uden Frygt og uden Skaansel mod Tidsalderens forventede Sæder; men indgyd dem ogsaa Fredens og Kjærlighedens Aand, at de aldrig formasteligen sætte sig paa dit Dømmersæde, Himmelen og Jordens Herre! og for Mening eller Daad, fordømme den Broder, der er dit Barn, Jesu Forløste, Himlens Arving, som de!

290 Du ledte Kongens og hans Søns, vor dyrebare Kronprindses Aand til at kjende Sandheden, du bøiede deres Hjerter til at elske den. Styrk og velsign dem, o Gud! at ethvert Foretagende til dit Navns Forherligelse og din Kirkes Gavn maa bære rige Frugter, og udrust dem med Standhaftighed til at gjøre det Gode og ikke blive trætte, ogsaa naar endnu ingen Frugt spores deraf! Fader og Søn og Sønnesøn staaer det klarligen for Øie, at Throner befæstes og Riger lyksaliggjøres ved Guds frygt! I den vandre de, for dens Udbredelse virke de alle deres Livs Dage! og saa skjænke du dem og det hele Kongehuus den timelige Velsignelse, du finder dem gavnlige, men fremfor alt den aandelige og evige Velsignelse i Jesu Christo vor Herre!

300

Før os alle paa Sandhedens Vei, til den Frihed og Salighed, din Søn forhvervede os! Giv at vi høre dit Ord med Lyst og Opmærksomhed, og bevare det i et godt Hjerter og bære Frugt deraf i vor Vandel! Vore Troesforvandre i andre Lande
305 anbefale vi din naadige Forsorg, at de i Troens Samfund med os maae stadigen gaae frem mod det hellige Maal, did vi alle stunde! Ogsaa over dem, der endnu vandre i Mørket, forbarme du Dig, som Du forbarmede Dig over os! Naar atter et Aarhundrede er endt; o maatte da ogsaa deres Bøn med vor gladeligen hilse denne Jubelfest og udbryde: «denne er Dagen, som Herren gjorde, lader os
310 glædes og frydes i ham». - Da, o Gud lever Ingen af os mere heneden; men naar vor jordiske Pillegrimsgang er endt, und os da at leve et bedre Liv hisset hos Dig i din salige Himmel, og der at holde en skjønnere, en evig Jubelfest, Dig og vor Frelser Jesus Christus til Ære!

315 Amen.

Kilde

Prædiken holden i Bergens Domkirke paa Jubelfesten den 31 October 1817 af Claus Pavels, Biskop over Bergens Stift. Christiania 1817.

320

Emneoversigt

Norsk historie, Reformasjon

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/end-hviler-hjornestenen-urokkelig>

325

330

335